

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Вченої
ради НДІПШ
протокол від
23.07.2024 № 14

введено в дію наказом НДІПШ від 26.07.2024 № 248

Голова Вченої ради **Сергій КОРОЄД**

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«Українська наукова мова»

обов'язковий компонент освітньої програми освітньої програми третього
(освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Галузь знань 08 «Право» Спеціальність 081 «Право»

Ступінь вищої освіти: доктор філософії

(оновлено)

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Українська наукова мова» є нормативний, комунікативний, етичний аспекти наукової мови.

Мета й завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Українська наукова мова» є поглиблення та розширення мовних і мовленнєвих знань, умінь та навичок, які є необхідними для подальшого застосування в науковій роботі правового напрямку, а також удосконалення мовнокомунікативних компетентностей здобувача наукового ступеня доктора філософії.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Українська наукова мова» є підвищення рівня володіння сучасною українською науковою мовою; формування цілісного наукового погляду на мову; розвиток вмінь і навичок аналітичного опрацювання різних джерел наукової інформації, правильного використання мовних засобів залежно від сфери й мети наукового спілкування, створення якісних наукових текстів; удосконалення загальної наукової ерудиції здобувачів, їх мовної та мовленнєвої культури тощо.

Пререквізити: «Українська мова за професійним спрямуванням», «Культура професійного мовлення», «Риторика», «Етика професійного спілкування», «Юридичне документознавство»

Постреквізити: «Актуальні проблеми педагогіки та психології в закладах вищої освіти», «Організація та методологія наукових досліджень», «Актуальні проблеми філософії».

Загальна компетентність, якою повинен оволодіти здобувач вищої освіти:

ЗК04. Здатність усно і письмово презентувати результати власного наукового дослідження українською та іноземною мовами, глибоко розуміти іншомовні наукові та професійні тексти за напрямом досліджень.

Програмні результати навчання:

PH03. Застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права.

Результатом вивчення цієї дисципліни є отримання здобувачами загальних мовних знань про:

- предмет, об'єкт, мету та значення курсу;
- зв'язок цієї дисципліни з іншими науковими галузями знань;
- мову як систему знаків та правил їх поєднання;
- функції наукової мови;
- мову як суспільне явище, її суспільні функції;
- характерні ознаки української наукової мови;
- різновиди мовних норм літературної мови, доречність їх використання в усному та писемному науковому мовленні;
- критерії культури наукового мовлення, дотримання яких сприяє побудові зрозумілого та логічного мовлення;
- мовний етикет наукового спілкування;
- різновиди наукових лексикографічних джерел тощо;

знань про особливості наукової мови:

- загальні відомості про сутність та функції наукової мови правового напрямку, її різновиди;
- наукове термінознавство, види наукових термінів,
- термінознавство, види правових термінів,
- науковий текст, його види;
- наукові лексикографічні джерела;
- лексикографічні джерела юридичного та філософського спрямування;
- структурні особливості наукових текстів;
- особливості функціонування мовних норм в наукових текстах;
- особливості перекладу наукової літератури;
- специфіку наукової літератури тощо.

У процесі вивчення цієї дисципліни вдосконалюються **вміння та навички** здобувачів щодо:

- культури наукового мовлення, дотримання норм вимови та наголошування в усному науковому мовленні;

- вживання граматичних норм як в усному, так і писемному науковому мовленні;
  - поглиблення знань щодо інтерпретації, оцінки наукових творів;
  - вироблення навичок формулювання проблеми, визначення актуальності наукового дослідження, його теоретичного і практичного значення, входження конкретного дослідження у відповідну наукову проблему;
  - аргументовано, спираючись на словники і мовленнєві зразки, оцінювати наукове мовлення в різних комунікативних ситуаціях щодо дотримання норм літературної мови;
  - застосування орфографічних, пунктуаційних норм у писемному мовленні;
  - використання наукової лексики в усному та писемному мовленні;
  - вживання наукової термінології;
  - вибору доречного терміна з ряду синонімічних;
  - розрізнення паронімів, синонімів, омонімів, багатозначних термінів в наукових текстах;
  - використання усталених мовних зворотів у наукових текстах;
- використання правил мовного етикету у науковому спілкуванні;
- роботи з лексикографічними джерелами, передусім правового спрямування;
  - укладання текстів за результатами наукових досліджень, правильного їх оформлення;
  - правильного вживання мовних засобів відповідно до поставленого завдання тощо.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Зміст навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з 1 навчального модуля, а саме:

– навчального модуля № 1 «Українська наукова мова».

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля **Модуль № 1 «Українська наукова мова»**

Інтегровані вимоги модуля №1: у результаті вивчення модуля здобувач повинен знати: Наукова мова як комунікативний феномен. Філософія і прагматика

наукової мови. Мовна структура наукового стилю. Робота з науковим текстом. Сучасне наукове спілкування. Культура української наукової мови.

Тема 1. Наукова мова як комунікативний феномен

Українська наукова мова. Універсальний характер наукової мови.

Предметна (фахова) мова. Мовна особистість майбутнього науковця, фахівця.

Тема 2. Філософія і прагматика наукової мови

Особливості наукового мовлення. Науковий, науково-популярний, науково-довідковий, науково-дидактичний підстилі.

Наукові знання та відображення їх у терміносистемах і в жанрових різновидах української наукової мови.

Тема 3. Мовна структура наукового стилю

Лексичні особливості наукової мови. Характер лексики в різних жанрах наукового стилю.

Наукова термінологія. Юридична термінологія.

Фразеологія наукового стилю. Мовні штампи та кліше в науковій мові.

Морфологічні особливості наукового тексту. Специфіка синтаксису наукової мови.

Тема 4. Робота з науковим текстом

Поняття тексту. Науковий текст і його специфічні риси на тлі текстів інших стилів. Наукові тексти різних жанрів. Структура і композиційна будова наукового тексту.

Вимоги до написання наукових статей. Змістові особливості наукових статей. Структура наукових статей. Оформлення наукових статей.

Тема 5. Сучасне наукове спілкування

Переклад наукового тексту. Перекладність/неперекладність термінів. Редагування наукових текстів.

Типові помилки в науковій мові. Шляхи усунення помилок у наукових текстах.

Тема 6. Культура української наукової мови

Культура мови і мовний етикет. Мовна репрезентація наукового знання у світовому науковому просторі. Риторика наукового мовлення.

Наукова дискусія. Науковий діалог. Публічний виступ. Публічна презентація наукового тексту.

2.3. Тематичний план.

№ пор	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)			
		Денна форма навчання			
		Усього	Лекції	Практичні заняття	СРС
1	2	3	4	5	6
Модуль №1 «Українська наукова мова»					
1.1	Наукова мова як комунікативний феномен	1 семестр			
		14	1	2 2	9
1.2	Філософія і прагматика наукової мови	14	1	2 2	9
1.3	Мовна структура наукового стилю	14	1	2 2	9
1.4	Робота з науковим текстом	14	1	2 2	9
1.5	Сучасне наукове спілкування	14	1	2 2	9
1.6	Культура української наукової мови	10	1	2	7
1.7	Модульна контрольна робота №1	10	-	2	8
Усього за модулем №1		90	6	24	60
Усього за навчальною дисципліною		90	6	24	60

№ пор	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)			
		Заочна форма навчання			
		Усього	Лекції	Практичні заняття	СРС
1	2	3	4	5	6
Модуль №1 «Українська наукова мова»					
1.1	Наукова мова як комунікативний феномен	1 семестр			
		11	-	-	11
1.2	Філософія і прагматика наукової мови	12	-	-	12
1.3	Мовна структура наукового стилю	12	-	-	12
1.4	Робота з науковим текстом	14	-	2	12

1.5	Сучасне наукове спілкування	14	-	2	12
1.6	Культура української наукової мови	14	-	2	12
1.7	Модульна контрольна робота №1	13		2	11
Усього за модулем №1		90	-	8	82
Усього за навчальною дисципліною		90	-	8	82

7. Перелік питань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

1. Предмет, мета, завдання курсу “Українська наукова мова”.
2. Зв’язок української наукової мови з іншими дисциплінами.
3. Мовна політика і мовна ситуація.
4. Правовий статус української мови. Визначення статусу української мови в Конституції України, інших нормативних актах.
5. Поняття функційного стилю української літературної мови.
6. Складники загальнонародної мови.
7. Наукова мова і суспільство. Сфери функціонування української наукової мови.
8. Функції наукової мови.
9. Універсальний характер наукової мови.
10. Наукове мовлення.
11. Предметна (фахова) мова.
12. Об’єкт і предмет української наукової мови.
13. Нормативний аспект української наукової мови.
14. Комунікативний аспект української наукової мови.
15. Естетичний аспект української наукової мови.
16. Стилістично грамотне наукове мовлення.
17. Мовна особистість майбутнього науковця, фахівця.
18. Культура наукового мовлення.
19. Особливості наукового мовлення.
20. Співвідношення індивідуального та функційного стилів.
21. Науковий, науково-популярний, науково-довідковий, науково-дидактичний підстили.
22. Наукові знання та відображення їх у терміносистемах.
23. Наукові знання та відображення їх у жанрових різновидах української наукової мови.

24. Сучасні лексикографічні джерела різних галузей науки.
25. Мовні електронні ресурси і використання їх у праці науковця.
26. Лексичні особливості наукової мови.
27. Характер лексики в різних жанрах наукового стилю.
28. Фразеологія наукового стилю.
29. Мовні штампи та кліше в науковій мові.
30. Морфологічні особливості наукового тексту.
31. Специфіка синтаксису наукової мови.
32. Поняття тексту.
33. Науковий текст і його специфічні риси на тлі текстів інших стилів.
34. Наукові тексти різних жанрів.
35. Комунікативно-прагматична специфіка наукових текстів.
36. Структура і композиційна будова наукового тексту.
37. Особливості вживання норм сучасної української літературної мови у науковому стилі.
38. Вимоги до написання наукових статей:
39. Змістові особливості наукових статей.
40. Структура наукових статей.
41. Оформлення наукових статей.
42. Особливості написання анотації.
43. Ключові слова в науковій роботі.
44. Написання рецензії.
45. Відгук на наукову роботу.
46. Переклад наукового тексту.
47. Перекладність/неперекладність термінів.
48. Комп'ютерний переклад.
49. Рубрикування наукового тексту.
50. Використання скорочень у наукових текстах.
51. Використання абревіатур у наукових текстах.
52. Загальні правила цитування.
53. Оформлення покликань на використану літературу.
54. Оформлення списків джерел.
55. Оформлення додатків.
56. Редагування наукових текстів.

57. Типові помилки в науковій мові.
58. Характеристика логічних вимог до наукової роботи.
59. Лінгвістичні особливості наукового тексту.
60. Сутність структурних вимог до оформлення наукової роботи.
61. Оформлення бібліографічних описів.
62. Характеристика лінгвістичних вимог до викладу матеріалу наукових роботах.
63. Редагування наукових робіт.
64. Точність, чіткість, лаконічність, повнота інформації як загальні вимоги, що ставляться до тексту наукової роботи.
65. Поняття слова, терміна, поняття, категорії.
66. Науковий термін.
67. Уживання юридичних термінів у наукових текстах.
68. Вимоги, що ставляться до використання полісемії, омонімії, синонімії, антонімії у наукових текстах.
69. Вимоги до вживання застарілої, нової та запозиченої лексики у наукових текстах.
70. Вибір усталених мовних зворотів при написанні наукових текстів.
71. Побудова речень у наукових текстах. Вимоги до написання нормативних речень.
72. Правопис власних назв у наукових текстах.
73. Правила написання чисел, дат, цифр, грошових сум у наукових текстах.
74. Сутність структурних вимог, що ставляться до оформлення наукових робіт.
75. Поділ тексту на частини. Рубрикація тексту.
76. Правила забезпечення логіки правої науки.
77. Типові звороти й фрази, що вживаються в наукових текстах.
78. Аналіз та редагування наукових текстів.
79. Щляхи усунення помилок, що виникають у процесі написання наукової роботи.
80. Мовна репрезентація наукового знання у світовому науковому просторі.

81. Презентації наукових пропозицій і висновків, результатів наукової роботи.
82. Усна мова науковців.
83. Риторика наукового мовлення.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

Під час освітнього процесу використовуються такі методи навчання, як словесні: монологічні (лекція, доповідь, пояснення тощо), діалогічні (бесіда, диспут, конференція тощо); наочні, практичні. Крім того, застосовуються інноваційні методи, зокрема частково-пошукові, проблемні методи, метод моделювання, ситуативний метод тощо.

3.2. Рекомендована література

1. Коваль А.П. Науковий стиль сучасної української літературної мови. Структура наукового тексту / А.П. Коваль. –К. : Вид-во Київ. ун-ту, 2019. - 307 с.
2. Колоїз Ж. В. Українська наукова мова : [практикум] / Ж. В. Колоїз. – Кривий Ріг : КДПУ, 2017. – 135 с.
3. Мова у професії юриста : підруч. для вузів / [Руслан Сергійович](#), [Кацавець, Ганна Миколаївна](#) [Кацавець](#) . Київ : Алерта, 2015. 283 с.
4. Тепла О. Пунктуаційні помилки на сторінках інтернет-видань. Міжнародний філологічний часопис. 2021. № 12 (3). С.103-106. URL: <https://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/article/view/15694/14019>.
5. Тепла О. Помилконебезпечні явища в мережевих ЗМІ: морфологічний рівень. Міжнародний філологічний часопис. 2021. № 12 (2). С.112-115. URL: <https://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/article/view/15020/13304>.
6. Тепла О. Синтаксичні анормативи у текстах інтернет-видань. Міжнародний філологічний часопис. 2021. № 12 (1). С.113-116. URL: <https://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/article/view/14858/13151>.
7. Тепла О. М. Функціонування інтерферем і росіянізмів у текстах інтернет-видань. Науковий журнал «Міжнародний філологічний часопис». 2021. Вип. 12 (4). С. 93-96. URL: <https://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/article/view/15766/14274>.
8. Токарська А. С. Культура фахового мовлення правника : навч. посіб. / А. С. Токарська, І.М. Кочан. Л. : Світ, 2014. 232 с.
9. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. К. : Алерта, 2015. 696 с.
10. Український правопис [Ел. ресурс] / Українська національна комісія з питань правопису. 2019. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/pravo.pdf>.

Словники

1. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua> (“Словники України”).
2. <http://slovo.ridne.net> (Електронні версії словників термінографічної серії *Слово*

Світ).

3. <http://www.slovnyk.net> (Великий тлумачний словник сучасної української мови).
4. <http://r2u.org.ua>; <http://krym.linux.org.ua> (Академічний російсько-український словник за ред. А. Кримського).
5. <http://www.rosukrdic.iatp.org.ua> (Російсько-український словник сталих виразів)
6. <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm> (Українська мова : Енциклопедія).

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ

4.1. Оцінювання окремих видів виконаної навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл.4.1.

Таблиця 4.1

	Максимальна кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Вид навчальної роботи	Модуль №1	
	1 семестр	1 семестр
Відповідь на практичному занятті з основних питань (з врахуванням СРС), розв'язання задач, складання процесуальних документів	56×10 = 50	106×3 = 30
Виконання експрес-контрольної роботи (з врахуванням СРС)	56×2 = 10	10
Виконання та захист контрольної роботи	-	20
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 здобувач має набрати не менше</i>	<i>48 бали</i>	-
Виконання модульної контрольної роботи №1	20	-
Підсумкова семестрова контрольна робота	-	20
Усього за модулем №1	80	80
Семестровий екзамен	20	20
Усього за дисципліною	100	100

4.2. Залікова рейтингова оцінка визначається (у балах та за національною шкалою) за результатами виконання всіх видів навчальної роботи протягом семестру.

4.3. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка заноситься до особової справи здобувача, наприклад, так: 92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е тощо

4.4. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці.